

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE A2 SEVİYESİNDE ÖĞRETİLEN DİL BİLGİSİ YAPILARININ İŞLEVLERİNE YÖNELİK ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ*

Araştırma Makalesi

İsmail AYDOĞDU**

Geliş Tarihi: 11.05.2024 | **Kabul Tarihi:** 18.07.2024 | **Yayın Tarihi:** 23.12.2024

Özet: Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisi gibi dil bilgisi öğretimi de oldukça önemlidir. Çünkü seçilen kelimelerin anlamlı bir ifadeye dönüştürülmesi ile duygu ve düşüncelerin doğru bir şekilde anlatılabilmesi için birtakım kurallara ihtiyaç duyulmaktadır ki bu kurallar o dilin dil bilgisi kurallarını oluşturmaktadır. Her dilde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de dil bilgisi yapılarının öğretimi önemli ve elzemdir. Dil bilgisi öğretiminde dikkat edilmesi gereken birçok önemli husus vardır. Bunlardan biri de dil bilgisi yapılarının hangi işlev ya da işlevlerle öğretilmesi gerektiğidir. Bu araştırmayla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmenlerin A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarını hangi işlevlerle öğrettiklerini tespit ederek bir işlev havuzu oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji modeli ile tasarlanmıştır. Araştırma için alanında tecrübeli yirmi altı uzmana yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımı ile A2 seviyesinde öğrettikleri dil bilgisi yapılarının işlevleri sorulmuştur. Uzmanların öğrettikleri işlevleri açıkça belirtmeleri ve en az bir örnek ile açıklamaları istenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmenlerin A2 seviyesinde dil bilgisi yapılarını en az bir ve en çok yedi işlevle öğrettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretici görüşleri doğrultusunda oluşturulan işlev havuzunda bir dil bilgisi yapısının altı, bir dil bilgisi yapısının beş, dört dil bilgisi yapısının dört, üç dil bilgisi yapısının üç, dört dil bilgisi yapısının iki işlevle öğretildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: A2 seviyesi, dil bilgisi yapıları, işlevsel dil öğretimi, öğretici görüşleri, yabancılara Türkçe öğretimi.

INSTRUCTOR'S INSIGHTS ON THE FUNCTIONS OF A2 LEVEL GRAMMATICAL STRUCTURES IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Research Article

Received: 11.05.2024 | **Accepted:** 18.07.2024 | **Published:** 23.12.2024

Abstract: In foreign language teaching, grammar instruction is as crucial as the four fundamental language skills. This is because conveying emotions and thoughts accurately requires certain rules, which constitute the grammar of that language. As in every language, teaching grammatical structures is essential in teaching Turkish as a foreign language. There are many important considerations in grammar instruction, one of which is determining the functions through which grammatical structures should be taught. This study aims to create a function pool by identifying the functions used by instructors to teach A2-level grammatical structures in Turkish as a foreign language. The study employs the phenomenology model, a qualitative research method, via a semi-structured interview form was used to gather data from 26 experienced instructors. Participants were asked to explicitly state the functions they teach for A2-level grammatical structures and provide at least one example for each function. Descriptive analysis was used to analyze the data. Findings indicate that instructors teach A2-level grammatical structures with a minimum of one and a maximum of seven functions. Additionally, based on instructor feedback, a function pool was created, revealing that one grammatical structure is taught with six functions, one with five functions, four with four functions, three with three functions, and four with two functions.

Keywords: A2 level, functional language teaching, grammar structures, teacher opinions, teaching Turkish to foreigners.

* Bu çalışma 1-3 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen "9. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kongresi"nde sözlü olarak sunulan bildirden hareketle hazırlanmıştır.

** Dr.; Sakarya Üniversitesi, Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi; iaydogdu@sakarya.edu.tr

 0000-0002-2368-7517

Giriş

Yabancı dil öğretiminde temel amaç bireyin iletişim becerilerini geliştirmektir. Bunun için dil öğretiminde dört temel becerinin yanı sıra dil bilgisi ve kelime öğretimi de yapılmaktadır. Erdem ve Bahşi (2019) dört temel becerinin iyi bir şekilde kullanılması ve geliştirilmesi için dil bilgisi kurallarının doğru bir şekilde öğretilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Dil bilgisi öğretimi, her ne kadar dilin temel becerilerinden biri olmasa da bir dilin tüm yönleriyle öğrenilebilmesi için önemli ve gereklidir. Çünkü bireyler, öğrendikleri dilin özelliklerini bildikleri ölçüde anlama ve anlatma becerilerini kullanabilirler (Karagöz ve Oryaşın, 2014). Bir başka ifadeyle dinlediğini, okuduğunu anlamamanın; konuşabilme ve yazabilmenin temel anahtarı dil bilgisi öğretimidir (Güneş, 2013). Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimi oldukça önemlidir. Dil bilgisi, bir dilin zaman içerisinde oluşmasını sağlayan kurallar bütünüdür. Dilin birçok tanımında bu kurallara değinilmiştir. Dil bilgisini Göğüş (1978, s. 337) “Dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, tümce olarak dizilmeleri ve tümce içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir dil bilimi dalıdır.” şeklinde tanımlarken Balcı ve Şenyüz (2015, s. 88) “Dil bilgisi, dilin yapısını ve kurallar bütününe ifade eder.” demekte ve aynı çalışmasında “Dil bilgisi öğrencilerin; dilin güzelliklerini ve inceliklerini fark etmelerine, çevresiyle etkili iletişim kurmalarına ve herhangi bir yabancı dili edinmelerine imkân sağlamada çok önemli roller üstlenir.” diyerek dil bilgisi öğreniminin önemini vurgulamaktadır. Polatcan (2014) diğer becerilerin gelişmesi için de dil bilgisinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Myhill ve Watson (2014) yazma, Steinlen (2017) okuma, Heeyeon ve Choonghyun (2020) ise dinleme becerisinin gelişmesi için dil bilgisi öğretiminin önemli olduğunu çalışmalarında ifade etmektedirler.

Ana dili ve yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimine yönelik olarak Barın (1994, s. 54) “İnsan, ana dilini öğrenirken dil bilgisine ihtiyaç duymaz. Uzun bir zaman içinde ezber yoluyla dili öğrenir. Yabancılar Türkçe öğretmek için ise, dil bilgisine ihtiyaç vardır. Çünkü öğrenciler ana dilleri dışında bir dil öğrenmektedirler. Öğrendikleri dili kendi dilleriyle devamlı karşılaştırmaktadırlar.” der. Dolayısıyla ana dili öğretiminde dil bilgisi öğretimi daha çok dil bilgisi yapılarının isimlerini ve eklerini öğretmekten yabancı dil öğretiminde ise dil bilgisi yapılarının hangi durumda ve nasıl kullanılacağını öğretilmesi, dersin en önemli amaçlarından biridir. Çünkü öğrenci, adını veya biçim birimini öğrendiği dil bilgisi yapısının nerede, niçin ve hangi görevde kullanacağını dolayısıyla da işlevini bilmezse bağlam içerisinde kullanmakta zorluk çeker. Larsen Freman’ın (2001) dilin birleşenleri olarak belirlediği “biçim, anlam ve kullanım” başlıklarından anlam doğrudan işlevle ilgilidir. Çünkü bir dil yapısının neden ve nerede kullanılması gerektiği doğrudan işlevle ilgilidir. Yapılan bir araştırmada öğretmenler, dil bilgisi öğretiminde öncelikle işlevlerin kazandırılmasını sonrasında ise dil bilgisi yapılarına ait kural ve tanımların verilmesinin daha doğru olacağını ifade etmişlerdir (Çolak, 2023). Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde dil bilgisi yapısının isminden, tanımından ve biçim birimsel kurallarından ziyade işlevlerinin öğretilmesi iletişim becerilerinin artırılması adına çok önemlidir.

Dil öğretiminde işlev kelimesi dil birimlerinin belli bir amaçla kullanılışı olarak tanımlanırken ikinci tanımında ise bir tümcede bir dil biriminin öbür birimlerle ilişkisi aracılığıyla yerine getirdiği iş veya görev olarak tanımlanmıştır (Vardar, 2002). İşcan’a (2007) göre işlevsel dil bilgisi bir dilin görev ve anlam elemanlarının belli bir metin parçasında kullanımını, niçin seçtiklerini, hangi işlevleri yerine getirdiğini tespit etmeye çalışır. İşlevler; dil bilgisi

yapılarının nerede, nasıl, ne amaçla kullanılacağını ve hangi iletişim bağlamına uygun olduğunu belirlemede dil kullanıcılarına fayda sağlamaktadır. Dil bilgisi işlevlerini öğrenmek, öğrencilerin dil bilgisi yapılarını doğru bir şekilde kullanmalarını sağlar ve iletişimde daha etkili olmalarına yardımcı olur. Öğrencilerin dil bilgisi yapılarının işlevlerini öğrenmeleri aynı zamanda dilin derin yapısını kavramalarına da yardımcı olur. Yabancı dil öğretiminde, dil bilgisi yapılarının neden öğretildiği veya öğretilmesi gerektiğinin öğrencilere açıklanması bile o dil bilgisi yapısının işlevi ile doğrudan ilgilidir. Çünkü bu açıklama, dil bilgisi yapısının en çok bilinen ya da sık kullanılan işlevini açıklamak anlamına gelmektedir. Sözelimi yeterlilik fiili anlatılırken: “O çok iyi bağlama çalabilir.” cümlesi bireyin bu konuda yetkin olduğunu anlatmak için kullanılan bir yapıdır. “Kantine gidebilir miyim?” cümlesi ise izin isteme anlamını vermek için kullanılmaktadır. “Bu filmi izleyebilirsin.” cümlesi ise tavsiye ve izin anlamlarında kullanılmaktadır. Yukarıdaki üç farklı cümle, üç farklı işleve sahip olsa da aynı dil bilgisi yapısı olan “yeterlilik fiili” ile oluşturulmuştur. Dolayısıyla yeterlilik fiilini anlatırken bu işlevlerden birisinin ya da hepsinin anlamı verilerek öğrencilere bu dil bilgisi yapısı anlatılmalıdır. Bu sebeple ana dilinden farklı olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi eklerinin yanı sıra bir de işlev bilgisi öğretilmelidir. Çünkü ana dili ediniminde birey içine doğduğu toplumda zaman içinde bu işlevleri edinip kullanmaya başlamaktadır. Fakat yabancı dil öğretiminde ise dil bilgisini, öğretilen dil bilgisi yapısına ait işlev ya da işlevlerin kullanımları ile birlikte anlatmak gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminde, öğrenenlere dil bilgisi yapılarının işlevlerinin kazandırılması:

1. Öğrenenlerin dil bilgisi yapılarını doğru, yerinde ve anlamına uygun olarak kullanmalarını sağlamak,
2. Dilin anlam zenginliği içinde farklı manaya gelen ifadeleri anlamak ve yorumlamak,
3. Öğrenilen dilin zengin ifade biçimlerini kullanabilmek için gerekli ve önemlidir.

1. Araştırmanın Amacı

Uluslararası alan yazını incelendiğinde işlevsel dil bilgisi (functional grammar) ile ilgili birçok çalışma görülmektedir (Dik, 2021; Falk, 2011; Gerot ve Wignel, 1994; Halliday, 2013; Kay, 1979; Thompson, 2013). Alan yazını incelendiğinde Türkçe üzerine işlevsel dil bilgisi ile ilgili de birçok çalışma yapıldığı görülmektedir (Alyılmaz, 2018; Ercan ve Bakırlı, 2009; Hirik, 2017; Kılınç, 2024; Musaoğlu, 2003). Buna ek olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine de işlevsel dil bilgisi ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Akbaş, 2023; Arslan, 2020; Doğru, 2022; Tuzcu ve Biçeryen, 2022). Fakat yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi yapılarının hangi işlev ya da işlevlerle öğretilmesi gerektiği üzerine çalışma yapılmadığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A2 seviyesinde dil bilgisi yapıları kazandırılırken dil bilgisi yapılarının hangi işlev ya da işlevlerle öğretildiği bilinmemektedir. Bu çalışmayla yabancı dil olarak Türkçe öğrenci ve öğreticileri için A2 seviyesi dil bilgisi yapılarının öğretiminde kullanılabilecek işlev havuzu oluşturulacaktır.

Dil bilgisi yapılarının bir işlevi olabileceği gibi birden fazla işlevi de olabilir. Bu işlevlerin kaç tanesinin öğretilmesi gerektiği ve bunların neler olması gerektiği bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem sorusu şu şekildedir: “Yabancı

dil olarak Türkçe öğretiminde A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarını hangi işlev ya da işlevlerle öğretiyorsunuz?”.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarının hangi işlevlerle öğretildiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenoloji, sınırlı bir sistemin işleyişi hakkında bilgi toplamak amacıyla derinlemesine yapılan inceleme olarak tanımlanmaktadır (Van Manen, 2007). Bu çalışmada 26 öğreticinin Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe ders kitabı serisindeki A2 seviyesi ders kitabında bulunan dil bilgisi yapılarını öğretirken kullandıkları işlevler belirlenerek dil bilgisi yapılarına ait bir işlev havuzu oluşturulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun seçiminde amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme seçilmiştir. Ölçüt örnekleme derinlemesine inceleme yapabilmek için belirli özelliklere sahip katılımcılarla yapılır (Neuman, 2007). Araştırma için çalışma grubunu yabancı dil olarak Türkçe öğreten en az 3 yıllık tecrübeye sahip olan 26 öğretici oluşturmaktadır. Öğreticilerin araştırma için belirlenen dil bilgisi yapılarını en az üç kere öğretmesi istenmiştir. Bu sebeple en az 3 yıl şartı eklenmiştir. Bunun dışında kolay ulaşılabilir örnekleme tercih edilmiştir. Bunun sebebi nitel araştırmaların derinlemesine analizi gerektiriyor olmasıdır. Çalışma grubuna erişimde zorluk yaşayan araştırmacı için analiz süreci zorlayıcı olabilir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin 4’ü 3 yıllık, 5’i 4 yıllık, 3’ü 4 yıllık, 3’ü 6 yıllık, 4’ü 7 yıllık, 3’ü 8 yıllık, 1’i 9 yıllık, 3’ü on ve üzeri yıllık tecrübeye sahiptir. Öğreticilerin 5’i doktora eğitimini bitirmiş, 6’sı doktora eğitimine devam etmekte, 8’i yüksek lisans eğitimi tamamlamış, 7’si yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Öğreticilerin 11’i Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nden, 15’i Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden mezun olmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında belirtilen amaç doğrultusunda veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu üç uzman tarafından incelenmiş ve önerileri ile form yeniden şekillendirilmiştir. Uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soru temelde şu şekildedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarını hangi işlev ya da işlevlerle öğretiyorsunuz? Fakat bu soru tüm dil bilgisi yapısı için tek tek sorulmuştur. Örneğin “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A2 seviyesinde yeterlilik fiilini hangi işlev ya da işlevlerle öğretiyorsunuz?” gibi... Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe ders kitabı serisindeki A2 ders kitabında bulunan dil bilgisi yapıları teker teker öğretmenlere sorularak bu yapıların hangi işlev ya da işlevlerle öğretildiği sorulmuş ve birer örnekle bu işlevlerin açıklanması istenmiştir. Dil bilgisi yapıları aynı zamanda araştırmanın problem cümlesinde A2 dil bilgisi yapıları şeklinde genelleme yapılarak verilen yapılardır. Dolayısıyla bu sorular araştırmanın alt problemleri olarak düşünülebilir.

Form, görüşmeden bir hafta önce öğretmenlerle çıktı olarak ya da elektronik ortamda paylaşılmıştır. Bunun sebebi öğretmenlerin sorulara düşünerek cevap vermesi veya gerek gördüklerinde kendi notlarına bakmaları ya da görüşmeden önce gerek duymaları durumdur.

not alabilmeleri içindir. Görüşme yapılırken öğretmenlerden izin istenerek görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmede öğretmenlerle işlevler daha detaylı olarak konuşulmuş ve işlevlerin daha iyi anlaşılabilmesi için öğretmenlerden her işleve yönelik bir örnek vermeleri istenmiştir. Görüşmeler 10 ile 25 dakika arasında sürmüştür.

Veri toplama sürecinde kullanılan görüşme sorularına ilişkin Sakarya Üniversitesi Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 05.06.2024 tarihli ve 32 sayılı toplantısında alınan "18" nolu karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Görüşmeden önce öğretmenlerden gönüllü onam formları alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Çalışmanın sadece bu bölümünde işlevlerin güvenilirlik ve geçerliliği için araştırmacı ile birlikte alan uzmanı iki öğretim görevlisi ve bir öğretim üyesi dil bilgisi yapılarına ait işlevleri inceleyerek kontrol etmiştir. Nitel veri analizlerinde farklı görüşler ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlarda katılımcıların fikir birliğine varmaları beklenir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmada öğretmenlerin farklı isimler vererek anlattıkları işlevler konusunda araştırmacılar fikir birliğine vararak işlevleri tabloştırmışlardır. Ayrıca veriler incelenmeden önce katılımcılar "Ö1, Ö2 ..." şeklinde sıralanmıştır. Ortaya çıkan işlevlere yönelik birer örnek katılımcılardan rastgele seçilerek yazılmıştır.

3. Bulgular

Öğreticilerin sorulara verdikleri yanıtlar incelenerek işlevler ve işlevlere ait birer örnekle tablolar oluşturulmuştur. Araştırmada her bir dil bilgisi yapısı için bir işlev tablosu oluşturularak dil bilgisi yapılarına ait tespit edilen işlevler bu tablolarda gösterilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin sayısı ve dil bilgisi yapılarının fazla olması nedeniyle tablolarda öğretici numaraları ve öğretmenlerin işlevlere ait örnekleri tek tek verilmemiştir. Bunun yerine işlevler ve işlevlerin kullanım frekansı ile işlevleri açıklayan bir örnek tabloda verilmiştir. Çünkü 26 öğreticinin 16 dil bilgisi yapısına ait işlevleri ve bu işlevlere ait örnekleri tabloları anlaşılabilir hâle getirmektedir. Bu tablolar bir işlev havuzu gibi düşünülmelidir. Çünkü öğretmenlerin tümü aynı işlevlerle dil bilgisi öğretimi yapmamaktadır. İşlevlere ait frekans değerleri ile tablo altında belirtilen sayılar birbirinden farklılık gösterebilir. Bunun nedeni ise farklı öğretmenlerin aynı dil bilgisi yapısını aynı sayıda işlevle öğretmeler bile farklı farklı işlevlerle öğretiyor olmasından kaynaklanmaktadır. Sözgelimi A dil bilgisi yapısını iki öğretici de 2 işlevle öğretiyor fakat bu işlevler farklı olabilir ya da biri aynıyken diğeri farklılık gösterebilir. Araştırma kapsamında incelenen dil bilgisi yapısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1

Araştırma Kapsamında İncelenecek Olan Dil Bilgisi Yapıları

İşlevler
emir kipi
istek kipi
yapım eki (-lı,)
yapım eki (-sız)
yapım eki (-lık)
belirli geçmiş zaman - isim cümlesinde

ile
gelecek zaman - isim cümlelerinde gz
belirsiz geçmiş zaman - isim cümlesinde bgc
pekiştirme sıfatları, (-ca)
bağlaçlar (hem hem, ne ne, ya ya)
geniş zaman - geniş zaman rica
-dır
yeterlilik fiili
zarf fiiller (-ip)
zarf fiiller (-madan)

Tablo 1’de araştırmada incelenen 16 dil bilgisi yapısı görülmektedir. Bu dil bilgisi yapıları Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe ders kitabındaki sırasına göre verilmiştir.

Temada bulunan 16 dil bilgisi yapısını öğretmenlerin kaç işlevle öğrettikleri ve bu işlevlere ilişkin örnekler aşağıdaki tablolarda görülmektedir. Tablo 2’de emir kipi yapısına ait işlevler görülmektedir:

Tablo 2

Öğreticilerin Emir Kipini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
emir	26	Buraya gel. (Ö1)
izin	22	Ali gelsin mi? (Ö14)
tavsiye	9	Bu film çok komik, mutlaka izle. (Ö11)
dilek/dua	6	Allah’ım beni affet. (Ö9)

Tablo 2’de emir kipine ait dört işlev görülmektedir. Öğreticiler en fazla dört işlevle bu dil bilgisi yapısını öğrettiklerini belirtmişlerdir. Frekans değerleri tabloda görüldüğü gibi 26, 22, 9 ve 6’dır. Emir kipini hangi işlevlerle öğretiyorsunuz sorusuna öğretmenlerden 6’sı 4 işlevle öğretim yaptığı cevabını vermiştir. Bu işlevler emir, izin, tavsiye ve dilek/dua işlevidir. 4 öğretici emir kipini 3 işlevle öğrettiğini ifade etmiştir. Bunlar emir, izin ve tavsiye anlamındaki işlevlerdir. 12 öğretici 2 işlevle öğretim yaptığını bunların da emir ve dilek anlamındaki işlevler olduğunu söylemişlerdir. 6 öğretici de 1 işlevle öğretim yaptığını ve bu işlevin emir işlevi olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca öğretmenler emir kipini daha çok yol ve yemek tariflerinde kullandıklarını ve daha çok bu konularla ilgili örnekler yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3

Öğreticilerin İstek Kipini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
istek	26	Yarın alışveriş yapayım. (Ö7)
teklif etme / fikir sorma	22	Dışarıda yemek yiyelim mi? (Ö4)
izin	14	Anne! Yarın sinemaya gidelim mi? (Ö22)

Tablo 3’e bakıldığında öğretmenlerin en fazla üç işlevle bu dil bilgisi yapısını öğrettiğini görmekteyiz. İşlevlerin öğretilme frekans değerleri tabloda görüldüğü gibi 26, 22 ve 14’tür. İstek kipini hangi işlevlerle öğretiyorsunuz sorusuna öğretmenlerden 10’u 3 işlevle öğrettiğini belirtmiştir. Bu işlevler emir kipinin istek, teklif etme/fikir sorma ve izin anlamındaki işlevlerdir. 12 öğretici iki işlevle öğretim yaptığını belirtmiştir. Bunlar da istek ve teklif

etme/fikir sorma anlamındaki işlevi olduğu tespit edilmiştir. 4 öğretici de 1 işlevle öğretim yaptığını ve bu işlevin de istek anlamındaki işlev olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 4

Öğreticilerin Yapım Ekini /-lı/ Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
çinde var anlamı	26	Elmalı kurabiye yaptı. (Ö5)
memleketi ifade etme anlamı	5	O Samsunlu, ben Sakaryalıyım. (Ö18)

Tablo 4 incelendiğinde bakıldığında 26 öğreticinin yapım eki olan /-lı/'nın öğretiminde kullandıkları işlevler görülmektedir. Frekans değerleri tablodaki gibi 26 ve 5'tir. Öğreticilerden gelen cevaplar incelendiğinde bu dil bilgisi yapısının en fazla iki işlevle öğretildiği tespit edilmiştir. Bunlar içinde var anlamı ile memleketi anlatan "Nereli?" sorusunun cevabı olan işlevdir. Öğreticilerin 21'i /-lı/ eki 1 işlevle anlatmaktadır ki o da içinde var anlamında olan işlevdir. 5 öğretici de 2 işlevle bu dil bilgisi yapısını öğrettiğini ifade etmiştir.

Tablo 5

Öğreticilerin Yapım Ekini /-sız/ Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
"yok" anlamı	26	Çayı şekersiz içiyor. (Ö1)

Tablo 5'te görüldüğü gibi yapım eki olan /-sız/ öğreticiler tarafından tek bir işlevle öğretilmektedir. Bu işlev de yok anlamındaki işlevdir. Dolayısıyla işleve ait frekans değeri de 26'dır.

Tablo 6

Öğreticilerin Yapım Ekini /-lık/ Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
meslek yapma	26	Öğretmenlik yapıyor. (Ö2)
isimden sıfat yapma	26	Kiralık ev buldular. (Ö22)
sayısal ifade belirtme	20	Uçakla 12 saatlik yoldan geldi. (Ö18)
soyut isim yapma	20	Çay mutluluk veriyor. (Ö6)

Tablo 6'da görüldüğü üzere /-lık/ yapım ekinin dört işlevi öğreticiler tarafından kullanılmaktadır. Araştırmaya katılan 26 öğreticiden 16'sı bu dört işlevin tamamını öğrettiğini ifade etmektedir. Bu işlevler meslek yapma, isimden sıfat yapma, sayısal ifade belirtme ve soyut isim yapma anlamlarıdır. Öğreticilerden 6'sı da yapıyı 2 işlevle öğrettiğini ifade etmiştir. Bunlar meslek ve isimden sıfat yapma işlevleridir. Araştırmaya katılan 4 öğretici /-lık/ ekini sadece yapım eki ve çekim eki olarak öğrettiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla da soyut isim, meslek, isimden sıfat ve sayısal ifade belirtme işlevlerini öğrettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 7

Öğreticilerin Belirli Geçmiş Zamanı Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
geçmiş zaman	26	Dün alışveriş yaptık. (Ö11)

Tablo 7’de görüldüğü üzere belirli geçmiş zaman öğreticiler tarafından tek bir işlevle öğretilmektedir. Öğreticilerin hepsi bu dil bilgisi yapısını geçmiş zaman anlamıyla öğretmektedir. Dolayısıyla bu işlevin frekans değeri de 26’dır.

Tablo 8

Öğreticilerin ile Bağlacını Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
ve anlamı	26	Ali ile Ayşe evlendi. (Ö21)
beraber anlamı	26	Arkadaşım annesi ile geldi. (Ö13)
araç anlamı	26	Otobüs ile geldi. (Ö17)

Tablo 8’e bakıldığında “ile” dil bilgisi bağlacının üç işlevi görülmektedir. İle bağlacına ait frekans değerleri tüm işlevler için 26’dır. Araştırmaya katılan 26 öğreticinin tamamı bu üç işlevi “ile”yi öğretirken kullanmaktadır. Bu işlevler “ve”, “beraber” ve “aracılığıyla” anlamıdır.

Tablo 9

Öğreticilerin Gelecek Zamanı Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
gelecek anlamında	26	Yarın İstanbul’a gideceğim. (Ö7)
emir anlamı	10	Anne: “Yarın bu ödevler bitecek!” (Ö3)
temenni anlamında	5	İnşallah şampiyon Fenerbahçe olacak. (Ö15)

Tablo 9’da öğreticilerin gelecek zamanı en çok üç işlevle öğrettikleri ve bu işlevlere ait frekans değerleri 26, 10 ve 5 olarak görülmektedir. Öğreticilerden 4’ü gelecek zamanı gelecek zaman, emir ve temenni anlamlarında olmak üzere 3 işlevle öğretmektedir. 7 öğretici gelecek zamanı iki işlevle öğretmektedir. Bu 7 öğreticiden 6’sı gelecek zaman ve emir anlamını öğretmekte 1 öğretici ise gelecek zaman ve temenni anlamını öğretmektedir. Öğreticilerden 15’i gelecek zamanı tek bir işlevle kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu da gelecek zaman işlevidir.

Tablo 10

Öğreticilerin Belirsiz Geçmiş Zaman Ekini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
Başkasından duyma	26	Eşi İspanya’ya gitmiş. (Ö8)
Sonradan fark etme/anlama	22	Aaa! Cüzdanım evde kalmış. (Ö23)
Yalan ifadeler	10	Güya çok iyi bir insanmış. (Ö17)
Beğenme	7	Evi de çok güzelmiş. (Ö9)

Tablo 10 incelendiğinde öğreticilerin belirsiz geçmiş zamanı öğretirken kullandıkları işlevler görülmektedir. Bunlar olan/biten bir işi “başkasından duyma”, “sonradan fark etme/anlama”, “yalan ifadeler” ve “beğenme” anlamlarına gelen işlevlerdir. Bu işlevler için 26, 22, 10 ve 7 frekans değeri tespit edilmiştir. 3 öğretici bu dil bilgisi yapısını 4 işlevle öğretmektedir. Bunlar işi başkasından duyma, sonradan fark etme/anlama, yalan ifadeler ve beğenmedir. Öğreticilerin 3’ü bu dil bilgisi yapısını üç işlevle öğretmektedir. Bunlar işi başkasından duyma, sonradan fark etme/anlama ve yalan ifadelerdir. 4 öğretici yine 3 işlevle öğretmektedir. Bunlar işi başkasından duyma, sonradan fark etme/anlama ve beğenme

işlevleridir. 12 öğretici 2 işlevle öğretim yapmaktadır. Bu işlevler işi başkasından duyma ve sonradan fark etme/anlama işlevidir. 3 öğretici yine 2 işlevle öğretim yapmaktadır. Bunlar işi başkasından duyma ve yalan ifadeler anlamına gelen işlevlerdir. 1 öğretici de 1 işlevle öğretim yapmaktadır. Bu da olan/biten bir işi başkasından duyma anlamındaki işlevidir.

Tablo 11
Öğreticilerin Pekiştirme Sıfatını /+ca/ Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
küçültme eki	26	Küçükçe bir evde yaşıyor. (Ö12)
beraber/birlikte anlamında	26	Sınıfça pikniğe gittik. Çok eğlendik. (Ö8)
zarf görevi	20	Sınavı hızlıca bitirdim. (Ö19)
görüş anlamında (bana göre)	17	Bence bu ödev zor değil. (Ö16)
belirsizlik ve çokluk	10	Yüzlerce insan Filistin için yürüdü. (Ö5)

Tablo 11’de pekiştirme sıfatı olan /+ca/’nın öğretiminde kullanılan işlevler bulunmaktadır. Bu işlevler “küçültme eki”, “beraber/birlikte anlamında”, “zarf görevi”, “görüş anlamında (bana göre)” ve “belirsizlik ve çokluk” işlevleridir. İşlevlere ait frekans değerleri 26, 26, 20, 17 ve 10’dur. Öğreticilerden 9’u bu yapıyı 3 işlevle öğretmektedir. Bunlar küçültme eki, beraber ve zarf görevi işlevidir. 7’si 4 işlevle öğretmektedir. Bunlar küçültme eki, beraber, görüş anlamı ve belirsizlik ve çokluk görevi işlevleridir. 6 öğretici de dört işlevle öğretmektedir fakat bunlar küçültme eki, beraber, görüş anlamı ve zarf anlamı olan işlevleridir. 6 öğretici 5 işlevle öğretmektedir ve bu işlevler tabloda görünen işlevlerin tamamıdır.

Tablo 12
Öğreticilerin Bağlaçları Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
Aynı anda iki işin yapılması (hem.. hem)	26	Hem yürüdük hem de konuştuk. (Ö17)
İki işten sadece birinin yapılması (ya.. ya)	26	Ya ders çalış ya da müzik dinle. (Ö11)
Her iki işin de yapılmaması (ne... ne)	26	Bu kafe ne temiz ne de ucuz. (Ö8)
Orta anlamında (ne ... ne)	5	Ne iyi ne de kötü. (Ö23)

Tablo 12 incelendiğinde “hem... hem, ne... ne, ya... ya” bağlaçlarının kullanıldıkları işlevler görülmektedir. İşlevlerin frekans değerleri de 26, 26, 26 ve 5’dir. Öğreticilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde her bağlaça ait bir işlevin olduğu sadece “ne... ne” bağlacına ait işlevin 2 tane olduğu görülmektedir. “hem ... hem” bağlacı için: aynı anda iki işin yapılması anlamı, “ya ... ya” bağlacı için: iki işten sadece birinin yapılması anlamı, “ne ... ne” bağlacı için: her iki işin de yapılmaması ve orta anlamının kullanıldığı görülmektedir. Öğreticilerden 21’i bu yapıyı üç işlevle öğretmektedir. Bunlar aynı anda iki işin yapılması, iki işten sadece birinin yapılması, her iki işin de yapılmaması anlamlarını veren işlevlerdir. 5 öğretici ise yukarıda tablo 12’de verilen işlevlerin tamamını öğrettiğini ifade etmektedir.

Tablo 13
Öğreticilerin Geniş Zaman Ekini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
şimdiki zaman anlamında (günlük işler ve alışkanlıklar dâhil da)	26	Spor yaparım. (Her sabah erken kalkar, hazırlanırım. Sigara kullanmam.) (Ö7)
gelecek zaman anlamı	23	Yarın sinemaya giderim. (Ö14)

geçmiş zaman anlamı	11	Fatih Sultan Mehmet bir rüya görür. (Ö22)
teklif anlamında	20	Akşam bir şeyler yapar mıyız? (Ö24)
rica anlamında	20	Bir kahve verir misin? (Ö26)
kibar emir anlamında	4	Anne: “Önce ödevini yapar mısın?” (Ö14)
uyarı/yasak anlamında	2	Burada sigara içilmez. (Ö16)

Tablo 13’de geniş zamanın öğretimi konusunda kullanılan işlevler görülmektedir. Bu işlevler: şimdiki zaman anlamında kullanılan anlamlar (günlük işler ve alışkanlıklar da dâhil), gelecek zaman anlamı, geçmiş zaman anlamı, teklif anlamı, rica anlamı, kibar emir anlamı, uyarı/yasak anlamıdır. Bu işlevlere ait frekans değerleri de sırasıyla 26, 23, 11, 20, 20, 4 ve 2’dir. Öğreticilerden 5’i 5 işlev kullanmaktadır bu işlevler: şimdiki zaman anlamında kullanılan işlevler, gelecek zaman işlevi, geçmiş zaman işlevi, teklif ve rica işlevleridir. Öğreticilerden 8’i bu yapıyı 4 işlevle öğretmektedir. Bunlar: şimdiki zaman anlamı, gelecek zaman anlamı, teklif ve rica anlamıdır. 4 öğretici yine 4 işlevle öğretmektedir fakat bunlar: şimdiki zaman anlamında kullanılan işlevler, geçmiş zaman işlevi, teklif ve rica işlevidir. 3 öğretici 3 işlevle öğretmektedir ki bunlar: şimdiki zaman anlamında kullanılan işlevler, teklif ve rica işlevleridir. 2 öğretici de geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman işlevlerini öğretip ayrıca uyarı işlevini öğrettiğini ifade etmiştir. 4 öğretici de zamanlara ek olarak ayrıca kibar emir anlamını öğrettiğini ifade etmiştir.

Tablo 14

Öğreticilerin /-dır/ Ekini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
kesinlik anlamında	26	Sınav yarın saat 09.30’da başlayacaktır. (Ö4)
ihtimal/tahmin anlamında	26	Derse gelmedi. Belki uyuyodur. (Ö9)

Tablo 14’te öğreticilerin /-dır/ ekini öğretirken kullandıkları işlevler görülmektedir. Bu işlevler iki tane olup kesinlik, tahmin/ihtimal anlamıdır. 26 öğreticinin tamamı /-dır/ ekini öğretirken 2 işlevi de kullanmaktadır. Dolayısıyla bu dil bilgisi yapısına ait frekans değeri her iki işlev için de 26’dır.

Tablo 15

Öğreticilerin Yeterlilik Fiilini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
kabiliyet anlamında	26	Tek başıma denizde yüzebilirim. (Ö1)
ihtimal zaman anlamı	26	Yarın derse gelmeyebilirim. Bilmiyorum belki gelebilirim. (Ö1)
tavsiye zaman anlamı	26	Bu izleyebilirsin. Çok güzel. (Ö1)
rica anlamında	26	Pencereyi açabilir misin? (Ö1)
izin anlamında	22	Telefonla sadece yarım saat oynayabilirsin. (Ö1)
uyarı anlamı	4	Burada sigara içemezsin. (Ö1)

Tablo 15’de 26 öğreticinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A2 seviyesinde yeterlilik fiilini anlatırken kullandıkları altı işlev görülmektedir. Bu işlevler kabiliyet, ihtimal, tavsiye, rica, izin ve uyarı anlamlarındaki işlevlerdir. Bu işlevlere ait frekans değerleri de sırasıyla 26, 26, 26, 26, 22 ve 4’tür. 2 öğretici bu işlevlerin tamamını öğrencilere kazandırmaya çalıştığını ifade etmiştir. 18 öğretici 5 işlevi öğrenenlere kazandırdığını ifade etmiştir. Sadece uyarı anlamını vermediklerini dile getirmişlerdir. 4 öğretici 4 işlevle öğrettiğini ve uyarı ile izin

anlamını vermediğini bildirmiştir. 2 öğretici ise tüm işlevleri öğrettiğini fakat izin ve rica işlevlerini birlikte verdiğini ifade etmiştir.

Tablo 16

Öğreticilerin /-ıp/ Zarf Fiilini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
iki cümleyi birleştirme	26	Dışarıda gezip sohbet ettiler. (Ö9)
öncelik – sonralık anlamı	4	Kahvaltı edip evden çıktı. (Ö16)

Tablo 16'ya bakıldığında /-ıp/ zarf fiilinin öğretimi sırasında 26 öğreticinin kullandıkları işlevler görülmektedir. İşlevlerin frekansları 26 ve 4'tür. Öğreticilerin 4'ü bu dil bilgisi yapısını 2 işlevle öğrettiğini belirtmiştir. Bunlar iki cümleyi birleştirmek ve öncelik-sonralık anlamlarıdır. 22 öğretici ise 1 işlevle öğretim yaptığını bunun da iki fiili birleştirmek işlevi olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 17

Öğreticilerin /-madan/ Zarf Fiilini Öğretirken Kullandıkları İşlevler

İşlevler	f	Örnek Cümle
öncelik – sonralık anlamı	8	Derse girmeden bir çay içer. (Ö2)
iki işten birincisini yapmama anlamı	26	Dışlerini fırçalamadan uyudu. (Ö7)

Tablo 17 incelendiğinde öğreticilerin /-madan/ zarf fiilini öğretirken kullandıkları işlevler görülmektedir. Bu işlevlere ait frekans değerleri de sırasıyla 8 ve 26'dır. Öğreticilerin 18'i iki işten birincisini yapmama anlamındaki işlevini öğrettiğini ifade etmiştir. 8 öğretici de her iki işlevi de öğrettiğini ifade etmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre A2 seviyesinde belirlenen 16 dil bilgisi yapısı için en fazla tespit edilen işlev sayısı 54'tür. Bu sayı öğretmenlerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan tüm işlevlerin sayısıdır. Dil bilgisi yapıları öğrenciler tarafından en fazla 7 işlevle, en az ise 1 işlevle öğretilmektedir. 7 işlevle en çok işleve sahip olan dil bilgisi yapısı geniş zamandır. Daha sonra 6 işlevle en çok işleve sahip olan dil bilgisi yapısı yeterlilik fiilidir. Daha sonra pekiştirme sıfatı en çok 5 işlevle öğretilmektedir. 4 işlevle öğretilen 4 dil bilgisi yapısı vardır. Bunlar: emir kipi, belirsiz geçmiş zaman, yapım eki /-lık/ ve bağlaçlar (hem ... hem, ne ... ne, ya ...ya)'dır. 3 dil bilgisi yapısı 3 işlevle öğretilmektedir. Bunlar da istek kipi, ile ve gelecek zaman yapılarıdır. 4 dil bilgisi yapısı 2 işlevle öğretilmektedir ki bunlar yapım eki /-lı/, /-dır/ zarf fiil /-madan/ ve zarf fiil /-ıp/'dır. 2 dil bilgisi yapısı 1 işlevle öğretilmektedir. Bunlar da belirli geçmiş zaman ve yapım eki /-sız/'dır.

Öğreticilerle yapılan görüşmelerde sınıfların hazırbulunuşluk düzeyleri, dil seviyeleri ve ana dilinin ne olduğuna göre dil bilgisi yapısını öğretirken kullandıkları işlevlerin artıp azalabildiğini ifade etmişlerdir. Bu sebeple bu çalışmayla A2 seviyesinde öğretilebilecek işlevlerle ilgili bir havuz oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğretici görüşlerinde öne çıkan ifadelerden biri de cümlelerin tonlamayla işlevlerinin değişebileceğidir. Sözelimi geniş zamanla kurulan “Kapıyı açar mısınız?” cümlesi rica cümlesi iken sınırlı bir şekilde baba tarafından söyleniyorsa bu cümle emir anlamında da olabilmektedir. Aynı şekilde işlevler

cümleyi söyleyene göre de değişmektedir. Örneğin bir öğrenci tarafından söylenen “Kar yağıyor. Yarınki dersler iptal olacak.” cümlesi bir tahmin/ihtimal cümlesiyken aynı cümleyi bir öğretmen söylerse bu kesinlik anlamı içeren bir cümle olur.

Öğreticilerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde öne çıkan görüşlerden biri de bir dil bilgisi yapısına ait tüm işlevlerin öğretilmesi dersi için içinden çıkılmaz, zor ve sıkıcı bir hâle getirebileceği düşüncesidir. Bu sebeple öğrencilerin yine sınıfın seviyesine göre öğretim yapması gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi işlevlerinin öğretilmesi, dilin kullanım özelliklerinin anlaşılması için gerekli ve önemlidir. Hangi durumda, hangi dil bilgisi yapısının kullanılması gerektiğinin öğretilmesi anlaşılmasını ya da yanlış anlaşılmasını veya eksik anlaşılmasını engeller. Ayrıca dil bilgisi işlevlerinin öğretilmesi dilin yapısını anlamak açısından ve dört temel dil becerisini geliştirerek etkili iletişim kurmak açısından kritik rol oynar. İşlevsel dil bilgisi, öğrencilerin sadece kuralları öğrenmelerini değil, bu kuralları iletişimde etkili bir şekilde nasıl kullanacaklarını da öğrenmelerini sağlar (Murcia ve Freeman, 1999).

İşlevsel dil bilgisi; dilin yapılarına değil, bu yapıların anlam ve iletişim bağlamındaki kullanımlarına odaklanır. Dolayısıyla dil bilgisinin sadece kurallar bütünü olarak değil, işlevsel olarak nasıl öğretilmesi üzerinde durulmalıdır (Larsen Freeman, 2003). Nitekim Halliday (1994) dilin nasıl anlam taşıdığını ve nasıl iletişim kurulduğunu anlamak için dil bilgisi işlevlerine gerek olduğunu ifade etmektedir. İşcan (2007) ise “dil öğretiminde dil bilgisinin işlevsel yönünü ön plana çıkaran metotların kullanılması, özellikle Türkçe dil bilgisi öğretiminde sağlıklı ve kalıcı sonuçlara ulaşmamızı sağlayacaktır.” der. Hasan (1989) “dil bağlam içindeki işlevi, anlamın nasıl yaratıldığını ve iletilmesini anlamak için kritik öneme sahiptir; dilin sosyal işlevleri, dilin yapılarını ve kullanımlarını anlamının anahtarıdır.” der. Pike (1982) ise “dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan dinamik bir sistemdir. Dilin işlevsel bileşenlerini anlamak, bu sistemin nasıl çalıştığını ve dilin nasıl etkili bir iletişim aracı olduğunu anlamamıza yardımcı olur.” demektedir. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde dil bilgisi gereklidir, dil bilgisi öğretimi için ise işlev olmazsa olmazdır.

Nichols (1984, s. 97) işlevsel dil bilgisinin iletişime yapısal dil bilgisinden daha çok önem verdiğini ifade etmiştir. Kırkgöz (2005) de “işlevsel dil bilgisi, dil öğrenenlerin iletişimsel yeterliliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalarla da ilişkilidir.” der. Yabancı dil öğretimindeki temel amaç iletişim becerilerini geliştirmek olduğu için yabancı dil öğretiminde dil bilgisi yapılarının öğretiminde işlevler oldukça önemlidir.

Araştırmada yabancı olarak Türkçe öğretimde A2 seviyesi dil bilgisi yapılarının hangi işlevlerle öğretilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Alan yazını incelendiğinde diğer seviyelerde de işlevlerle ilgili bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde tüm seviyelerde bütün dil bilgisi yapılarının öğretimi için işlevlerin belirlenmesi öğretim birliği için önemlidir. Dil bilgisi yapılarının hangi işlevlerle öğretilmesi belirlenirse gerek öğrenenler açısından gerekse öğreticiler açısından eğitim kaliteli bir hâle gelecektir.

Kaynakça

- Akbaş, Ö. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerinin işlevsel dil bilgisi materyali geliştirmeye ilişkin görüşleri. *Edebiyat Bilimleri* 4, 79-110
<https://doi.org/10.5281/zenodo.8099101>
- Alyılmaz, S. (2018). Türkçede birden fazla anlam ögesiyle (sentaktik yolla) kavramların işaretleme si. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 11-25.
- Arslan, S. (2020). Türkçe eğitiminde metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi: Bir eylem araştırması. (Yayımlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Balcı, A. & şenyüz, A. (2015). Ortaokul 6-8. sınıflar Türkçe dil bilgisi öğretiminde konu sıralaması ve konu tekrarı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 87-148.
- Barın, E. (1994). Yabancılara Türkçe öğretim metodu. A.Ü. *TÖMER Dil Dergisi*, (17), 53-56.
- Börekçi, M. & Tepeli, Y. (2013). İşlevsel dil bilim yaklaşımıyla Türkçede sözcük türleri üzerine. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), 93-102.
- Çolak, Z. (2023). *Öğretici görüşleri doğrultusunda dil öğretiminde işlevsel dil bilgisi yaklaşımı ve temel düzeyde etkinlik hazırlama*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dik, S. C. (2021). *Functional grammar* (Vol. 7). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- Doğru, M. (2022). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminin temel (a1-a2) seviyesinde işlevsel dil bilgisi öğretimi (anketler-tespitler-eleştiriler-öneriler). (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Ercan G., S. & Bakırlı, Ö. C. (2009). Türkçede özne belirtme ve özne yükleme: işlevsel dilbilgisi çerçevesinde bir çalışma. *Dil Dergisi* (143), 42-58.
https://doi.org/10.1501/Dilder_0000000106
- Erdem, İ. & Bahşi, N. (2019). 8. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi konularını öğrenme düzeyleri. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2(1), 25-46.
- Falk, Y. (2011). *Lexical-functional grammar*. Oxford University Press.
- Gerot, L., & Wignell, P. (1994). *Making sense of functional grammar* (pp. 192-217). Cammeray, NSW: Antipodean Educational Enterprises.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güneş, F. (2013). Dilbilgisi öğretiminde yeni yaklaşımlar, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), 71-92.
- Halliday, M. A. K. & Matthiessen, C. M. (2013). *Halliday's introduction to functional grammar*. Routledge.
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar* (2nd ed) London: Edward Arnold

- Hasan, R. (1989). *Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective*. Oxford University Press.
- Heeyeon K. & Choonghyun L. (2020). Effects of focus on form instruction through listening in blended learning on the development of grammar and listening skills. *English Studies*, 20, 662-691.
- Hirik, S. (2017). Gibi biçimbiriminin işlevsel dil bilgisi bakımından çok işlevli görünümü. *Karadeniz Araştırmaları*, (53), 205-222.
- İşcan, A. (2007). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 253-258.
- Karagöz, M. & Oryaşın, U. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinliklerinin metinlerle ilişkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 187-194.
- Kay, M. (1979). Functional grammar. In *Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society* (142-158).
- Kılınç, O. (2024). İşlevsel Dilbilgisi Açısından Türkçede Çokluk Kategorisi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (14), 543-554.
- Kırkgöz, Y. (2005). Dil öğretiminde iletişimsel yeterlilik ve işlevsel dilbilgisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 223-234.
- Koçak, A. & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Larsen-Freeman, D. (2001). *Teaching Grammar*. in Marianne Celce-Murcia (Eds.), *Teaching English as a Second or Foreign Language* (251-266). Heinle & Heinle Thomson Learning.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Musaoğlu, M. (2003). Türkçe'nin işlevsel dilbilgisi ve metin kompozisyonu. *Dil Dergisi*, (120), 22-49.
- Myhill, D. & Watson, A. (2014). The role of grammar in the writing curriculum: A review of the literature. *Child Language Teaching and Therapy*, 30(1), 41-62.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası.
- Pike, K. L. (1982). *Linguistic Concepts: An Introduction to Tagmemics*. University of Nebraska Press.
- Polatcan, F. (2014). Kavram haritalarının Türkçe dersinin öğretiminde öğrenci başarısına etkisiyle ilgili öğrenci görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2 (4), 1-15.

- Steinlen, A. K. (2017). The development of English grammar and reading comprehension by majority and minority language children in a bilingual primary school. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 7(3), 419-442.
- Thompson, G. (2013). *Introducing functional grammar*. Routledge.
- Tuzcu, K. & Biçeryen, E. (2022). Yabancı dil öğretiminde bir yöntem olarak işlevsel dil bilgisinin kullanımı. *Türk Dünyası ve Türkçe Öğretimi*, 1(2), 75-92.
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology ve Practice*, 1(1), 11-30. <https://doi.org/10.29173/pandpr19803>
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar katkı oranı: %100
Çıkar Çatışması Beyanı: Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.
Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.
Etik Kurul Onayı: Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü, Tarih: 07.06.2024, Sayı: E-61923333-050.99-368567

Extended Abstract

The units that make up a language have a functional and a semantic function. In foreign language teaching, not even explaining to the learners why grammatical structures are taught or should be taught is to explain the semantic function of that structure. The reason of this is directly related to the most commonly known or used function of the grammatical structure. For example, when explaining the verb proficiency:

“He can play the bağlama very well.” is explained as the structure we should use when we need to talk about “an individual's abilities”.

The sentence “Can I go to the restroom?” should be used to mean “asking permission” and learners need to be taught to express permission.

Therefore, unlike native language speakers, in teaching Turkish as a foreign language, functional knowledge should be taught in addition to grammar. Because in native language acquisition, the individual acquires these functions over time in the society he/she is born into. In foreign language teaching, on the other hand, it is necessary to teach the function or functions of the grammatical structure in addition to its form.

Grammatical structures may have multiple functions. The aim of this study is to determine how many of these functions should be taught and what functions they should be. In line with this purpose, the research question of the study is as follows:

1. How many functions of grammatical structures should be taught at A2 level in teaching Turkish as a foreign language?

2. Which functions of the grammatical structures should be taught at A2 level in teaching Turkish as a foreign language?
3. What are the grammatical structures at A2 level in teaching Turkish as a foreign language?

This study aims to reveal the views of instructors on the functions of grammatical structures at A2 level in teaching Turkish as a foreign language. The research was designed applying qualitative research method. Phenomenology was adapted as one of the qualitative research designs in the study.

The study group consists of 26 instructors with at least 3 years of experience teaching Turkish as a foreign language. Among them, 4 instructors have 3 years of experience, 5 have 4 years, 3 have 4 years, 3 have 6 years, 4 have 7 years, 3 have 8 years, 1 have 9 years, and 3 have ten or more years of experience. 5 have completed their doctorate degrees, 6 are pursuing their doctorate studies, 8 have completed their master's degree, and 7 are currently pursuing master's degrees. Additionally, 11 instructors graduated from the Department of Turkish Language Teaching, while 15 graduated from the Department of Turkish Language and Literature.

In line with the purpose of the study, data were collected using a semi-structured interview form. This form, developed by the researcher in accordance with the purpose of the study, was reviewed by three experts, and the form was revised based on their suggestions. The finalized questions in the semi-structured interview form are as follows.

Based on the grammatical structures in the A2 level textbook of Yeni İstanbul Turkish for International Students series and the order of these structures in the book, 16 grammatical structures were analyzed. The instructors were asked the following questions:

How many functions do you explain separately for these 16 grammatical structures?

What are these functions?

Can you explain with examples?

The form was given to the instructors one week before the interview to allow them time to reflect on the questions, review their notes, or prepare additional notes if needed.

During the interviews, permission was obtained from the instructors and the interviews were audio-recorded. In the interview, the functions were discussed in more detail with the instructors and they were asked to give an example for each function in order to enhance understanding. The interviews lasted between 10 and 25 minutes. Content analysis was used to analyze the data.

According to the results of the study, the maximum number of functions identified for the 16 grammatical structures at the A2 level was 54. These grammatical structures were taught between 1 and 7 functions. The grammatical form with the highest number of function was “present simple”. Secondly, “the modal verb of ability” followed with 6 function. The “intensifying adjective” was taught with 5 functions. There are 4 grammatical structures

taught with 4 functions: “imperative mood”, “indefinite past tense”, “construction suffix (-lik)”, and “conjunctions (hem ... hem, ne ... ne, ya ... ya)”. 3 grammatical structures were taught with 3 functions: “subjunctive mood”, “with” and “future tense”. 4 grammatical structures were taught with 2 functions: “construction suffix (-lı)”, “-dır”, “adverbial verb (-madan)” and “adverbial verb (-ip)”. 2 grammatical structures were taught with 1 function: “definite past tense” and “construction suffix (-sız)”.

During the interviews, instructors stated that the number of functions they teach may vary depending on the class’s readiness, language level and students’ mother tongues. For this reason, this study aimed to compile a comprehensive pool of functions that can be taught at A2 level.